

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธา
ของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*
MONASTERY MANAGEMENT OF SANGHA ADMINISTRATORS FOR PEOPLE'S FAITH
PROMOTING IN KLONGLUANG DISTRICT OF PATHUMTHANI PROVINCE

พระธีรภัทร์ นาสีโล

Phra Teerapat Nāthasīlo

วัดทวิการอนันต์ จังหวัดปทุมธานี

Wat Thawikara Anan, Pathum Thani Province

E-mail: beer0850899191@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน และศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหา อุปสรรค คือ พระสงฆ์ขาดความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการองค์กร ดังนั้นควรมีการจัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์เรื่องการวางแผน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; พระสังฆาธิการ; ความศรัทธา

Abstract

This article was to study the level of people's opinions, and to compare the people's opinion and problems, obstacles and problems, To study problems, obstacles and recommendations for the monastery management of Sangha Administrators for people's faith promotion at Klongluang District, PathumThani Province, using Mixed Methods. Level of people's opinions on the monastery management of Sangha Administrators at Klongluang District, Pathum Thani Province, by overall, were at middle level. Based on different is not found to be different rejecting the research hypothesis. Problems and obstacles there was the Sangha lacked knowledge about planning and organization Suggestions were there should be training in planning for monks.

Keywords: Management; Administrators, Faith

* Received April 1, 2021; Revised April 20, 2021; Accepted September 5, 2021

บทนำ

การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่างๆ เจ้าอาวาสนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เจ้าอาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามภารกิจของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ธีรวิทย์ ทองโอษฐ์, 2546)

พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะรุ่งเรืองสืบไปก็ด้วยการอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ” เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชน และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ภายใต้ความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม การบริหารและการจัดรูปแบบการบริหารของคณะสงฆ์ไทยส่วนกลางมีศูนย์รวมอยู่ที่จังหวัด พระสังฆาธิการในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จึงมีภารกิจสำคัญในการที่จะบริหารกิจการวัดในความรับผิดชอบของตน โดยให้ครอบคลุมหลักการบริหารจัดการองค์กร POSDC อันประกอบไปด้วย P (Pianning) การวางแผน, O (Organizing) การจัดการองค์กร, S (Staffing) การจัดสรรและบริหารบุคลากร, D (Directing) การอำนวยการ และ C (Controlling) การควบคุมกำกับดูแล พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์ประชาชนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย และกฎหมายเถรสมาคม พระพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองและพัฒนาไปได้นั้น พระสังฆาธิการในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จึงมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการวัด พระสังฆาธิการมีหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานบังคับบัญชาควบคุมพระภิกษุที่อยู่ใต้บังคับบัญชา แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าการบริการงานของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เจ้าคณะอำเภอต้องรับผิดชอบในการกิจการคณะสงฆ์ทั้งหลายในพื้นที่เพียงองค์เดียวโดยเห็นได้จากการที่การไม่มีคณะทำงาน หรือองค์กรมารับรองเพื่อสนับสนุนงานไม่มีองค์กรมาตรวจสอบการทำงานอย่างจริงจัง เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาสมีอำนาจสูงสุดในการปกครองวัดของตนแต่เพียงผู้เดียว การรวมศูนย์อำนาจเช่นนี้เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 ให้การบริหารงานตามหน้าที่ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากขาด

เครื่องมือ ทีมงานและกลไก ที่จะสนองงานอื่นให้ได้ผลนั้นเป็นไปได้ยาก ทั้งในการบริหารจัดการวัด ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ยังขาดการร่วมมือ ขาดงบประมาณ และขาดเอกภาพในการทำงานอยู่ไม่น้อย จึงทำให้พระสังฆาธิการมีงานล้นมือ จึงทำให้การบริหารจัดการวัดล่าช้าเนื่องจากไม่มีการปฏิรูปโครงสร้างของคณะสงฆ์ การบริหารจัดการวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์กรรวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาวัดก็ไม่เต็มที่ การบริหารนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองอย่างยิ่ง วัดที่จะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี จึงเกิดการประพทุติที่เสื่อมเสียผิดพระธรรมวินัย และกฎหมายของภิกษุสามเณรภายใต้การปกครองตามมา

ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าพระสังฆาธิการในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ให้มากขึ้น ทราบและตระหนักถึงภารกิจในการบริหารจัดการวัดในการปกครอง ทราบถึงการแสดงบทบาทในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดทั้ง 6 ด้าน เข้าใจปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาการบริหารจัดการวัดในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการวัดให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของ พระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและจดบันทึกด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.921 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนจากประชากรจากประชาชนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 279, 163 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ประชากรจากประชาชนอำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี ได้มาจากการเปิดตารางของ Taro Yamane จำนวน 400 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม (n = 400)

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริม ความศรัทธาของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1) ด้านการวางแผน (Planning)	3.71	0.834	มาก
2) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing)	3.43	0.887	ปานกลาง
3) ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing)	3.09	1.051	ปานกลาง
4) ด้านการอำนวยความสะดวก (Directing)	3.60	0.850	มาก
5) ด้านการควบคุมกำกับดูแล (Controlling)	3.43	0.887	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.45	0.742	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.45, S.D.= 0.742) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการวางแผน (Planning), ด้านการอำนวยความสะดวก (Directing) อยู่ในระดับมาก, ด้านการจัดการองค์กร (Organizing), ด้านการควบคุมกำกับดูแล (Controlling), ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	-1.781		0.076		✓
อายุ		1.936	0.123		✓
วุฒิการศึกษา		8.231**	0.000	✓	
รายได้ต่อเดือน		1.017	0.363		✓
จำนวนครั้งในการเข้าวัดทำบุญต่อสัปดาห์		22.597**	0.000	✓	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน แตกต่างกัน และจำนวนครั้งในการเข้าวัดทำบุญต่อสัปดาห์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการวางแผน	พระสงฆ์ขาดความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการองค์กร	ควรมีการจัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์เรื่องการวางแผน
ด้านการจัดการองค์กร	ไม่มีการส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	พัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ในแต่ละด้าน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (ต่อ)

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร	ไม่มีกระบวนการคัดสรรพระภิกษุสามเณรในการเข้ามาบวช	ควรมีการใส่ใจพระภิกษุสามเณรตั้งแต่การคัดสรรเข้ามาบวช
ด้านการอำนวยความสะดวกให้แก่	การอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติโยมที่เข้ามาติดต่อวัดยังไม่ดีเท่าที่ควร	ควรมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติโยมที่เข้ามาติดต่อวัด

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามได้ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน ดังนี้

ด้านการวางแผน คือ พระสงฆ์ขาดความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการองค์กร ควรมีการจัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์เรื่องการวางแผน

ด้านการจัดการองค์กร คือ ไม่มีการส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ในแต่ละด้าน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร คือ ไม่มีกระบวนการคัดสรรพระภิกษุสามเณรในการเข้ามาบวช ควรมีการใส่ใจพระภิกษุสามเณร ตั้งแต่การคัดสรรเข้ามาบวช

ด้านการอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติโยมที่เข้ามาติดต่อวัดยังไม่ดีเท่าที่ควร ควรมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติโยมที่เข้ามาติดต่อวัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ พูลสวัสดิ์ (2533) ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และจำนวนครั้งในการเข้าวัดทำบุญต่อสัปดาห์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ เจริญขำ (2553) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร ส่วน ตำบลบางมะค่า อำเภอขามเฒ่าลพบุรี จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า ผลเปรียบเทียบทัศนะของประชาชน

ต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจรูญ ธีรปัญญา (เวฬุวาปี), (2553) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครสวรรค์” ผลการศึกษาพบว่า ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

ว.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ด้านการวางแผน
มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก

ด้านการจัดการ
องค์กร
มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก

ด้านการจัดสรรและ
บริหารบุคลากร
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ
ปานกลาง

ด้านการอำนวยความสะดวก
มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับปานกลาง

ด้านการควบคุมกำกับ
ดูแล
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ
ปานกลาง

ว.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆา
ธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชนอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 1
ประชาชนที่มีเพศ
ต่างกัน มีความ
คิดเห็นไม่แตกต่าง
กัน
จึงปฏิเสธสมมติฐาน
การวิจัย

สมมติฐานที่ 2
ประชาชนที่มีอายุ
ต่างกัน มีความ
คิดเห็น
ไม่แตกต่างกัน
จึงปฏิเสธสมมติฐาน
การวิจัย

สมมติฐานที่ 3
ประชาชนที่มีวุฒิ
การศึกษาต่างกัน มี
ความคิดเห็น
แตกต่างกัน
จึงยอมรับสมมติฐาน
การวิจัย

สมมติฐานที่ 4
ประชาชนที่มีรายได้ต่อ
เดือนต่างกันมีความ
คิดเห็นไม่แตกต่างกัน
จึงปฏิเสธสมมติฐาน
การวิจัย

สมมติฐานที่ 5
ประชาชนที่มีจำนวน
ครั้งในการเข้าวัดทำบุญ
ต่อสัปดาห์ต่างกัน มี
ความคิดเห็นแตกต่างกัน
จึงยอมรับสมมติฐานการ
วิจัย

ว.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของ
ประชาชนอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี

ด้านการวางแผน
ควรมีการจัดอบรม
ถวายความรู้แก่พระ
พระสงฆ์เรื่องการ
วางแผน

ด้านการจัดการองค์กร
พัฒนาปรับปรุงระบบ
การจัดการความรู้ในแต่
ละด้าน เพื่อส่งเสริมให้
บุคลากรภายในวัดมี
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านการจัดสรรและ
บริหารบุคลากร
ควรมีการใส่ใจ
พระภิกษุสามเณร
ตั้งแต่การคัดสรรเข้า
มาบวช

ด้านการอำนวยความสะดวก
ควรมีการอำนวยความสะดวก
สะดวกให้แก่ญาติโยมที่
เข้ามาติดต่อวัด

ด้านการควบคุมกำกับ
ดูแล ควรมีการการ
แนะนำ ช่วยเหลือ
รายงานผล ตลอดจน
ประเมินผลการทำงาน
อย่างสม่ำเสมอ

ผลการสัมภาษณ์ วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการปฏิบัติศาสนกิจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่คนใน ชุมชน สั่งสอนให้เป็นคนดี ปัจจุบันเจ้าอาวาสส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการบริหารจัดการวัดหลายแห่งเน้นพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณร หรือคฤหัสถ์ที่มาอาศัยอยู่ในวัดบางวัดยังไม่มีการประเมินผล ควรพิจารณาแต่งตั้งเจ้าอาวาสควรคำนึงถึงศักยภาพมีพัฒนาศักยภาพและจิตสำนึกของเจ้าอาวาสควรพิจารณาสรรหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถจากวัดอื่นมาช่วยงานควรมีการเสนอให้วัดกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดแนวทางในการพัฒนาไปประยุกต์ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัด และมี การติดตามการประเมินผลกิจกรรม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ศึกษาการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1. ด้านการวางแผน (Planning) อยู่ในระดับมาก 2. ด้านการอำนวยการ (Directing) อยู่ในระดับมาก 3. ด้านการจัดการองค์การ (Organizing) อยู่ในระดับปานกลาง 4. ด้านการควบคุมกำกับดูแล (Controlling) อยู่ในระดับปานกลาง 5. ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing) อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน แตกต่างกัน และจำนวนครั้งในการเข้าวัดทำบุญต่อสัปดาห์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้

ปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในด้านการวางแผน พบว่าพระสงฆ์ขาดความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการองค์การ ข้อเสนอแนะควรมีการจัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์เรื่องการวางแผน

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการจัดการองค์การ พบว่าไม่มีการส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อเสนอแนะ พัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ในแต่ละด้าน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร พบว่าไม่มีกระบวนการคัดสรรพระภิกษุสามเณรในการเข้ามาบวช ข้อเสนอแนะ ควรมีการใส่ใจพระภิกษุสามเณร ตั้งแต่การคัดสรรเข้ามาบวช

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการควบคุมกำกับดูแล พบว่าการอำนวยการความสะดวกให้แก่ญาติโยมที่เข้ามาติดต่อวัดยังไม่ดีเท่าที่ควรข้อเสนอแนะ มีการการแนะนำ ช่วยเหลือรายงานผล ตลอดจนประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการอำนวยความสะดวกประชาชน การรายงานผล ประเมินผลการทำงาน ข้อเสนอแนะควรมีการแนะนำ ช่วยเหลือ รายงานผล ตลอดจนประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านสภาพทั่วไป วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการปฏิบัติศาสนกิจ ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ให้แก่คนใน ชุมชน สั่งสอนให้เป็นคนดี ดังนั้นวัดจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะความเชื่อถือของคนในสังคมหรือพุทธศาสนิกชนจะเคารพ นับถือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้นซึ่งมี หน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาสนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ เป้าหมายแห่งความสำเร็จ

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านปัญหาและอุปสรรค คือวัดมีความสำคัญต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ ประชาชนคนไทยให้ความสำคัญต่่วัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสถานะสังคมปัจจุบัน เทคโนโลยีและวิทยาการ ต่างๆ ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการ หลั่งไหลของอารยธรรมตะวันตกเข้าสู่สังคมไทย โดยขาดการเน้นการพัฒนาและผสมผสานให้สอดคล้องกับ วัฒนธรรมเดิมอย่างเหมาะสมสังคมยอมรับ และเน้นความสำคัญด้านวัตถุนิยมที่สามารถสนองความต้องการของ มนุษย์ได้อย่างปัจจุบัน ทำให้ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในศาสนาเริ่มสั่นคลอน ปัจจุบันเจ้าอาวาสส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการบริหารจัดการวัดหลายแห่งเน้นพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และการปกครองดูแล พระภิกษุ สามเณร หรือคฤหัสถ์ที่มาอาศัยอยู่ในวัดบางวัดยัง ไม่มีกฎระเบียบ

การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านข้อเสนอแนะ คือการพิจารณาแต่งตั้งเจ้าอาวาสควรคำนึงถึงศักยภาพมี พัฒนาศักยภาพและจิตสำนึกของเจ้าอาวาสควรพิจารณาสรรหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถจากวัดอื่น มาช่วยงานควรมีการเสนอให้วัดกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดแนวทางในการพัฒนาไป ประยุกต์ในการพัฒนาการ บริหารจัดการวัด และมีการติดตามและ ประเมินผลกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานของภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้องค์ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการวัดสืบต่อไปดังนี้

1. เจ้าคณะผู้ปกครองที่ทำหน้าที่พระอุปัชฌาย์ควรให้ความสำคัญในการปกครองสัทธิวิหาริกให้มากและเสมอต้นเสมอปลาย
2. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการศาสนศึกษาภาคบังคับในทุกวัด ด้วยการคอยควบคุมและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในเขตพื้นที่ของตนเองอย่างทั่วถึง
3. คณะสงฆ์ควรเร่งสร้างบุคลากรอันมีคุณภาพทางการศึกษา
4. คณะสงฆ์ควรกำหนดนโยบายและแผนงาน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง
5. คณะสงฆ์ควรมีการรักษาซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวรและก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติ ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงในสังคม เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในสังคม เพื่อการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีความสามัคคีกันของประชาชนในสังคม
6. ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณ เป็นการช่วยสงเคราะห์และให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการสงเคราะห์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัย “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้องค์ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการวัดสืบต่อไปดังนี้

1. พระสังฆาธิการควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารงานอย่างครอบคลุม โดยไม่ควรรวมศูนย์อำนาจอยู่เพียงแค่ผู้บริหารเพียงแค่งกลุ่มเดียว
2. พระสังฆาธิการควรส่งเสริมยกย่องให้มิชชันนารีสนใจในการเรียนของพระภิกษุสามเณรภายในวัด
3. พระสังฆาธิการควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในเขตพื้นที่ของตนเองอย่างทั่วถึง
4. พระสังฆาธิการควรปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดกับศาสนธรรมและสามารถนำเอาหลักธรรมปรับใช้ในวิถีชีวิตตนได้
5. พระสังฆาธิการควรมีการวางแผน แผนผังในการดำเนินการก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัด
6. พระสังฆาธิการควรเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ได้วิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชนเท่านั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ถ้าจะทำการวิจัยในครั้งต่อไป ความทำการวิจัยในรายละเอียดเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน หลังจากนํางานวิจัยฉบับนี้ไปใช้ทดลองจริง
2. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางในการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการเพื่อส่งเสริมความศรัทธาของประชาชน ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์อื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันและครอบคลุมทั่วถึงในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์. (2546). *การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรินทร์ พูลสวัสดิ์. (2533). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระจรรุณ ธีรปัญญา (เวฬุวาป). (2553). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพจน เจริญขำ. (2553). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.